

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์
การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์
หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/105

วันที่ 4 - 5 ตุลาคม 2562

จาก ทต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 60 คน

**นายณพัชร สิงห์ศักดิ์ ที่ปรึกษาสถาบัน
ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิตุทองหลังพระฯ**

นำกล่าวต้อนรับคณะผู้อบรม โดยเกริ่นนำถึงที่มาของโครงการร้อยใจรักษ์ว่า เป็นโครงการพระดำริของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี ที่มีหลักสำคัญ คือ เน้นแนวทางการพัฒนาคน โดยการให้โอกาสกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพอย่างสุจริต

เริ่มจากการให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำ และเตรียมความพร้อม นำไปสู่การพัฒนา โดยมุ่งเน้นขยายการพัฒนาจากด้านแหล่งน้ำ สู่การเกษตร และสู่การพัฒนาอาชีพ เพื่อขจัดเงื่อนไขในพื้นที่ สร้างสภาวะแวดล้อมใหม่ เพื่อไม่ให้กลับไปสู่สภาพเดิม

ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อบรมจะได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ รวมถึงน้อมนำศาสตร์พระราชา “การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาดำเนินการพัฒนาให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และมีความมั่นคงในชีวิต โดยที่ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

หลักการพัฒนาทางเลือก

ในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายยุทธชัย ตาห่อ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ บรรยายโดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ 1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยดูทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดี ให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้ 2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ ขั้นอยู่รอด นั่นคือ สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและไม่สร้างหนี้เพิ่ม ขั้นพอเพียง คือ มีรายได้มั่นคงสามารถเพิ่มผลผลิตได้ และขั้นยั่งยืน คือ การมีเงิน และพึ่งพาตนเองได้ 3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติ โดย โครงการร้อยใจรักษ์ได้มีการสำรวจข้อมูลจริงพร้อมทั้งการคืนข้อมูลให้ชาวบ้านรู้ปัญหาของตนเอง และ 4. การวัดผลการพัฒนาที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน

ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

01 การเรียนรู้ระบบน้ำ

เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ การกักเก็บน้ำ โดยใช้อ่างพวงขอยซีเมนต์ (Soil Cement) การปล่อยลงไปที่แปลงเกษตรด้วยระบบกัลกน้ำ การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงานการทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานราชการ ท้องที่ท้องถิ่น โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : การสร้างอ่างพวงในแต่ละบ่อต้องมีระยะห่างประมาณกี่เมตร

ตอบ : ระยะห่างต่อบ่อประมาณ 12 – 20 ไร่

ถาม : จากรูปในบอร์ด ส่วนมากทำไมไม่มีแต่ผู้หญิงไปทำฝายต่อท่อ

ตอบ : ผู้ชายส่วนใหญ่ถูกจับดำเนินคดียาเสพติดจึงทำให้เหลือแต่ผู้หญิงในหมู่บ้าน

02 ความมั่นคงทางอาหารในชุมชน

การเพิ่มผลผลิตข้าวสายพันธุ์อีโต ด้วยการใช้น้ำชีวภัณฑ์ร่วมกับปุ๋ยหมัก ที่จากเดิมได้ผลผลิตข้าวที่ 600 กิโลกรัม/ไร่ เป็น 800 – 1,000 กิโลกรัม/ไร่ มีเป้าหมาย เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน จากการผลิตข้าวปลอดภัยที่มีคุณภาพ รวมถึงมีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าว และการจัดตั้งโรงสีภายในชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ผลิต ลดรายจ่ายให้แก่ผู้บริโภค และส่งเสริมให้

เกษตรกรในพื้นที่ทำการปลูกพืชหลังนา เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้หลังจากฤดูทำนา

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : การผสมเกสรมีวิธีการอย่างไร

ตอบ : เด็ดดอกเกสรตัวผู้ออกมาเพื่อ จะเอาไปผสมดอกเกสรตัวเมียในตอนเช้า แต่ตอนเย็น ต้องมัดดอกตัวเมียไว้ก่อน เพื่อป้องกันให้แมลงผสมเองตามธรรมชาติ

ถาม : ในการทำงานในพื้นที่ของตนร่วมกับโครงการได้ค่าแรงวันละกี่บาท

ตอบ : รายวันละ 300 บาท

ถาม : มีวิธีดูแลฟักทองญี่ปุ่นอย่างไร

ตอบ : สำหรับฟักทองญี่ปุ่น ในช่วงอายุผล 1 เดือนผลจะเริ่มโต เราจะไว้เหลือไว้เพียง 1 ลูก/เครือ

ถาม : ทำไมต้องขึ้นค้ำต้นฟักทอง

ตอบ : เพื่อให้มีรากมีเพียงจุดเดียว จะทำให้ได้สารอาหารเต็มที่ให้ผลผลิตที่สมบูรณ์ หากปล่อยให้เลื้อยพื้น ขอบล้องและใบจะลงพื้นดินแย่งสารอาหารไปเลี้ยงลำต้น ทำให้ผลไม่ค่อยสมบูรณ์และไม่ค่อยสวย

03 เกษตรพอเพียง พืชระยะยาว ไม้ผล

เรียนรู้การปลูกไม้ผลระยะยาว เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ อาโวคาโด ฯลฯ โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืช และความสูงของพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้าน และสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งพื้นที่เป็นป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย เนินเขา ที่ดอน และที่นา

นอกจากนี้ พัฒนา ต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้ เพื่อการส่งออก CP และดอยคำ เป็นแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิต และการส่งเสริมปลูกกาแฟโรบัสต้า

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : วิธีการตัดแต่งกิ่ง หรือ แต่งสาวลั่นจี่ทำอย่างไร

ตอบ : ตัดแต่งกิ่งให้พอประมาณ แล้วเลือกกิ่งสมบูรณ์ไว้ ตัดให้เป็นกิ่งพุ่ม เว้นไว้ตรงกลาง เพื่อให้โล่ง ดูแลง่าย และควรตัดกิ่งหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต

ถาม : ลั่นจี่แต่งสาว กี่ปีถึงจะออกผล

ตอบ : ประมาณ 3 ปี

ถาม : มะม่วงจะสามารถเปลี่ยนกิ่งได้ประมาณช่วงใด ไหน

ตอบ : ช่วงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ถาม : การปลูกมะม่วงเคยพบปัญหาแมลงศัตรูพืช บ้างหรือไม่

ตอบ : พบบ่อยครั้ง ซึ่งเราต้องดูแลและกำจัดอย่างถูกวิธี แมลงที่พบมากที่สุด คือ แมลงวันทอง และรา น้ำค้าง

ถาม : ทำไมมะม่วงสายพันธุ์หลักที่ใช้ในการเสียบยอด ต้องเป็นสายพันธุ์ต้นนา

ตอบ : เนื่องจากสายพันธุ์ต้นนาเป็นสายพันธุ์ที่มีความทนทานต่อโรคสูง มีระบบรากที่ลึก สามารถหากินน้ำและอาหารในดินได้ดี

04 วิถีชีวิต เกษตรพอเพียง

พื้นที่สาธิตได้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 1 ที่อยู่อาศัย (2) การปลูกพืชท้องถิ่น ผักสวนครัว ไม้ผล ร่วมกับโรงเพาะสารชีวภัณฑ์ 3) การเลี้ยงปลา และ 4) การเลี้ยงปศุสัตว์ โดยทางโครงการเริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทใด พร้อมทั้งการจัดตั้งกองทุนด้านปศุสัตว์ และการถ่ายทอดความรู้ให้ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้ เช่น การทำอาหารสัตว์ลดต้นทุน การป้องกันโรคระบาดเบื้องต้น การสอนให้ชาวบ้านทำวัคซีนเองเป็น เพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์ในพื้นที่ เป็นต้น

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : หากให้อาหารสูตรกล้วยหมัก เราต้องให้หัวอาหารด้วยหรือไม่

ตอบ : ท่านสามารถให้อาหารสูตรกล้วยหมักสลับกับการให้อาหารบ้าง เพื่อหมูจะได้รับสารอาหารที่ดีและ

เจริญเติบโตเร็ว หรืออาจให้ผสมกัน ในอัตราส่วนที่ 50 : 50 คือ หัวอาหาร 50% ต่อ ต้นกล้วยหมัก 50%

ถาม : ถ้าหันต้นกล้วยสดให้หมูกิน โดยไม่ผ่านกระบวนการหมักได้ไหม

ตอบ : สามารถนำไปเป็นอาหารได้ แต่สารอาหารอาจจะน้อยกว่าอาหารที่หมักแล้ว อีกทั้งหากผ่านกระบวนการหมักนั้น จะสามารถช่วยในส่วนของการลดกลิ่นมูลได้เป็นอย่างดี รวมถึงในสูตรต้นกล้วยหมักจะมีจุลินทรีย์ช่วยในการขับถ่ายและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับหมูได้ดีอีกด้วย

การแลกเปลี่ยนภาค ราชการกับการดำเนิน การโครงการร้อยใจรักษ์

**นายดวงแก้ว ยานทา ผู้ใหญ่บ้านบ้านเมือง
งามเหนือ และ นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอ
แม่สาย** ได้เกริ่นนำโครงการร้อยใจรักษ์ และได้
บรรยายถึงความเป็นมาเหตุผลที่เข้าร่วมการดำเนิน
โครงการ ดังนี้

ก่อนมีโครงการฯ มาในพื้นที่ในชุมชนมี
ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพลและยาเสพติด อยู่ในระดับ
รุนแรงทำให้คนในชุมชนเกิดความเดือดร้อนในการใช้
ชีวิตมาก หลังจากโครงการเข้ามาดำเนินการมี
หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากทั้งส่วน
ราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็น
จำนวนมากและได้จัดประชุมเพื่อหาความร่วมมือ
ในการดำเนินการ ซึ่งมีชาวบ้านเข้าร่วมมากกว่า ร้อย
ละ 80 และที่ประชุมเห็นด้วยที่จะเข้าร่วมโครงการ
ร้อยใจรักษ์ทั้งหมด

ในการดำเนินการช่วงแรกมีบ้านห้วยसान
หมูที่ 10 เข้าร่วมโครงการต่อมาได้มีการดำเนินการต่อ
อีก 3 หมู่บ้านและเข้าร่วมการพัฒนาโครงการเป็น
ต้นแบบการพัฒนาาร่วมกัน ในช่วงขั้นแรกของการ
ดำเนินการคือศึกษาพื้นที่ สํารวจข้อมูลเศรษฐกิจ
สังคมหลังจากนั้นได้รวบรวมข้อมูล แล้วคืนข้อมูล
ให้แก่ชุมชน ได้จัดกระบวนการในการค้นหาปัญหาที่
ต้องการให้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการ
ประชุมซึ่งในเวทีการประชุมได้มีหลายหน่วยงาน
เข้ามาร่วมรับฟัง และได้เสนอแนะแนวทางในการ
แก้ไขปัญหา จากการจัดเวทีประชุมทำให้ได้
แนวทางในการแก้ไข ดังนี้ ปัญหาความเป็นอยู่ ปัญหา
อาชีพ และปัญหาสุขภาพ หลังจากรับทราบปัญหา
แล้วหน่วยงานปกครองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ตำรวจได้
ดำเนินการประชุมจัดทำกฎระเบียบหมู่บ้านเพื่อ
การบังคับใช้ในหมู่บ้านให้สำเร็จ โดยให้ชุมชนมีส่วน
ร่วมและได้ดูแลกันเอง

คำถามจากผู้เข้าร่วมอบรมการแลกเปลี่ยนภาค ราชการกับการดำเนินการโครงการร้อยใจรักษ์

ถาม : หลังจากที่มีผู้มีอิทธิพลถูกจับกุมแล้ว ทางส่วน
ราชการมีมาตรการการดูแลติดตาม ญาติหรือ
ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีอิทธิพลเดิม ที่อาศัยอยู่ในชุมชน
อย่างไร

ตอบ : การทำงานตรงจุดนี้ มีหลายฝ่ายทำงานร่วมกัน
ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องความมั่นคง ก็จะคอย
สอดส่องดูแล ติดตาม ขยายผล เรื่องนี้อยู่เสมอ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ ผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

นายส่องแสง : สาเหตุที่ติดยาเริ่มจากเสพติดตามพ่อ เคยถูกจับติดคุก 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้า 25 เม็ด และเคยฆ่าตัวตายเพราะความกดดันจากพี่น้อง ได้กินยาฆ่าแมลงยาฆ่าหญ้าแต่รอดมาได้ เมื่อโครงการเข้ามาจึงสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จุดเปลี่ยนที่อยากจะเลิกจริงเพราะอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำความดี ตอนนี้นำมาทำงานเป็นลูกจ้างโครงการฯ ชีวิตเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

นายสมบูรณ์ : ติดยาเพราะคบเพื่อนที่ไม่ดี เพื่อนจะไม่ให้เข้ากลุ่มถ้าไม่เสพติดเลย เริ่มเสพติดตั้งแต่อายุ 13 เสพกัญชา ผงขาว เคยบำบัดหลายครั้งแต่ก็กลับทำเหมือนเดิม เพราะสภาพแวดล้อมรอบข้างเหมือนเดิม การเข้าร่วมโครงการอาสาทำดี มีพี่ๆ ทหารเป็นผู้ดูแลที่ดี และมีหมอดูแลที่ดี พี่ เพื่อนรอบข้างให้กำลังใจ ปัจจุบันครอบครัวให้อภัย คนรอบข้างให้กำลังใจ และให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

คำถามจากผู้เข้าร่วมจากการแลกเปลี่ยน

ถาม : ท่านมีคำแนะนำเยาวชนรุ่นใหม่ ไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร

ตอบ : อย่าคิดลองเล่น หรือฟังคำชักชวนจากเพื่อน เราต้องมีสติและหนักแน่นมากพอ ที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะปัญหาที่จะตามมาย่อมมีผลเสียมากกว่าผลดี

ถาม : ยาเม็ดสีเขียวบรรจุยาบ้า คืออะไร

ตอบ : ยาเม็ดสีเขียว คือ ตัวกันขึ้น

ถาม : ท่านเคยมีอาการคลุ้มคลั่งจากอาการเสพติดบ้างหรือไม่

ตอบ : ไม่เคยมีอาการเลย ซึ่งคิดว่า อาการแบบนี้เกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคล

ถาม : ยาขี้เกียจ และยาขยัน คือยาอะไร

ตอบ : ยาขี้เกียจ คือ ผีน ส่วนยาขยัน คือ ยาบ้า

การสรุปกิจกรรมและมอบการบ้าน

นายณพวัชร สิงห์ศักดิ์ ที่ปรึกษาสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ สิ่งที่ได้รับจากการอบรมได้เรียนรู้ คือ การเรียนรู้ประสบการณ์งานพัฒนา 4 ฐาน ซึ่งสิ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาระบบน้ำ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้เห็นว่า หากไม่แก้ไขเรื่องเหล่านี้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาได้ ดังนั้นการดำเนินงานของโครงการร้อยใจรักษ์ จึงเน้นการพัฒนาพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การระเบิดจากข้างใน ด้วยการให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม รวมไปถึงการให้โอกาสคนที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายได้มีโอกาสกลับตัวมาเป็นคนดี หันมาประกอบอาชีพที่สุจริต ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ โดยการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ชุมชนก็จะสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง และเมื่อชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเองโดยไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย ปัญหายาเสพติดก็จะค่อยลดหายไป เมื่อท่านกลับไปแล้วขอให้ทบทวนขั้นตอน **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เรียนรู้แค่เข้าใจ ต่อไปจะเป็นกระบวนการเข้าถึง ซึ่งอยู่ในหลักสูตรที่สอง ท่านต้องกลับไปดูข้อมูลในพื้นที่ และมาฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเสนอโครงการต่อไป

ได้มอบการบ้านสำหรับผู้เข้าอบรม 2 ข้อ คือ

- 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน
- 2) ผู้เข้าอบรมกลับไปปรึกษาหารือเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาคือความต้องการของหมู่บ้านชุมชน

โดยมีหลักเกณฑ์ คือ

1. เป็นโครงการที่ต้องแก้ไขปัญหในชุมชนของ ท่าน โดยผ่านการเห็นชอบจากประชาคมหมู่บ้าน
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านแรงงาน อาหาร ระหว่างปฏิบัติงาน หรือการมีส่วนร่วมอื่นๆ
3. สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ จะมึงงบประมาณสมทบให้กับโครงการบางส่วน โดยงบประมาณหลักจะต้องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การสรุปกิจกรรมการอบรม

สิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ คือ กระบวนการที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การเรียนรู้ประสบการณ์งานพัฒนา 4 ฐาน ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาระบบน้ำ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้เห็นได้ว่า หากไม่แก้ไขเรื่องเหล่านี้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาได้

ท่านกลับไปแล้วขอให้ทบทวนขั้นตอน **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เรียนรู้แค่เข้าใจ ต่อไปจะเป็นกระบวนการเข้าถึง ซึ่งอยู่ในหลักสูตรที่สอง ท่านต้องกลับไปดูข้อมูลในพื้นที่และมาฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเสนอโครงการต่อไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรม

1. การจัดการพื้นที่แบบองค์รวม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1). ป่าอนุรักษ์ หรือ ป่าใช้สอย 2). ที่เนินเขา 3). ที่ดอน และ 4). ที่นา
2. การปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน
3. การปรับปรุงสายพันธุ์โดยการสืบเปลี่ยนยอดมะม่วงให้ตรงกับความต้องการของตลาด
4. การปลูกไม้ยืนต้นสีส้มสวยงาม ได้แก่ เหลืองอินเดีย จั๊กดอกแดง หางนกยูง เพื่อปรับภูมิทัศน์เพิ่มความสวยงามและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
5. การส่งเสริมการปลูกกาแฟโรบัสต้า
6. การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง
7. การใช้ประโยชน์จากไม้ซางนวล
8. การปลูกข้าว ปลูกพืชหมุนเวียน โดยลดการใช้สารเคมี
9. การเก็บเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์ข้าวพันธุ์โอโต (กข21) โดยใช้มือเกี่ยว
10. การผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อใช้ทดแทนสารเคมี
11. การทำปุ๋ยหมักจากมูลวัว
12. การจัดตั้งโรงสีชุมชน เพื่อสีข้าวขายเอง และเพื่อการบริโภคในครัวเรือน
13. การเพิ่มผลผลิตของข้าว โดยใช้สารชีวภัณฑ์
14. การปลูกพืชผสมผสาน 3 ระยะ คือระยะสั้น ระยะกลาง และ ระยะยาว
15. วิธีการแปลงเพศมะละกอ โดยใช้ไม้เสียบกลางลำต้น
16. การเลี้ยงไก่ดำภูพาน เป็ดไขพันธุ์กากีแคมเบลล์ เป็ดเทศพันธุ์บาร์ห์ลี และเป็ดเนื้อพันธุ์ฮีเหลือง
17. การส่งเสริมการเลี้ยงหมูดำดอยตุง
18. การทำอาหารหมักลดต้นทุนในการเลี้ยงสัตว์จากต้นกล้วย และ หญ้าเนเปียร์หวานอิสราเอล
19. การจัดตั้งกองทุนพันธุ์สัตว์ กองทุนยา/วัคซีน กองทุนสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับคนยากจน กองทุนอาหารสัตว์ และทีมอาสาปศุสัตว์เคลื่อนที่ เพื่อติดตามและดูแลด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ในชุมชน
20. วิธีการสร้างอ่างพวงสันเขาแบบชอยซีเมนต์ และแบบพลาสติก
21. การใช้ระบบกักน้ำ
22. การบริหารจัดการน้ำ ซึ่งมีคณะกรรมการดูแลน้ำ และมีการติดตั้งมิเตอร์ ควบคุมการใช้น้ำ
23. อ่างพวงสันเขาสามารถใช้ในการเกษตรได้ 12-20 ไร่

แนวทางการนำไปปรับใช้ในพื้นที่

1. การเลี้ยงไก่ดำภูพานขยายไปในพื้นที่
2. การเลี้ยงสัตว์โดยใช้อาหารหมักลดต้นทุน
จากต้นกล้วย และหญ้าเนเปียร์หวาน
อิสราเอล
3. จัดตั้งทีมปศุสัตว์และจัดฝึกอบรมอาสาสมัคร
4. นำเทคนิคการสร้างอ่างพวงสันเขาแบบขอย
ซีเมนต์ไปปรับใช้ในพื้นที่
5. นำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปเผยแพร่ ต่อยอด
ให้กับชุมชน
6. ภูมิภาธิการใช้น้ำในชุมชน และการจัดตั้ง
กองทุนประปาหมู่บ้าน
7. การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อการต่อรอง
ราคาผลผลิตทางการเกษตร

การประเมินความพึงพอใจ รุ่นที่ 1/105 ทต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย				
ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	98.33	1.67	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	83.33	13.33	3.33	-
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	76.67	20.00	3.33	-
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	81.67	18.33	-	-
วิทยากรมีความรู้	95.00	5.00	-	-
สถานที่อบรม	93.33	6.67	-	-
สถานที่พัก	81.67	16.67	1.67	-
อาหารและเครื่องดื่ม	98.33	1.67	-	-

หมายเหตุ มีผู้ส่งแบบประเมิน 60 คน จาก 60 คน